نشریه پرستاری قلب و عروق، دوره نهم، شماره ۱، سال ۱۳۹۹
Cardiovascular Nursing Journal, 9(1), 2020

مقاله مروری

عوامل موثر بر تبعیت از درمان در افراد با بیماری قلبی‌عروقی: یک مطالعه مروری

یگانه پاسبانی[۱]، پزشک
محمد جواد عالم زاده انصاری[۲]، فلوشیپ اقدامات مداخله‌ای قلب و عروق بزرگسال
محمد حسن غفاری نژاد[۳]، جراح قلب
*** شیوا خالق پرست[۴]، دکترای تخصصی پژوهش‌محور**

خلاصه

هدف. هدف این مطالعه، مرور مطالعاتی است که به بررسی عوامل موثر بر تبعیت از درمان در بیماران قلبی‌عروقی پرداخته‌اند.

زمینه. پایبندی به درمان یک اصطلاح جامع است که به پذیرش مراحل درمانی و پیروی از توصیه‌های حرفه‌ای برای افزایش کیفیت زندگی فرد اطلاق می‌شود. با توجه به اهمیت پایبندی به برنامه‌های درمانی و آگاهی از عدم پیروی بسیاری از افراد از برنامه‌های درمانی، درک عواملی که سبب پایبندی موثر بیماران به رژیم درمانی می‌شود، می‌تواند به توسعه راهبردهای لازم برای افزایش پایبندی بیماران به رژیم درمانی کمک کند.

روش کار. جستجوی مقالات از طریق پایگاه‌های داده‌ای شامل Science Direct، PubMed، Cochrane، Medline، SID، Scopus، CINAHL، OVID، Iran Doc و Magiran با جستجوی کلیدواژه‌های پایبندی به درمان، بیماری‌های قلبی‌عروقی و معادل‌های انگلیسی آنها انجام شد. مقالات تحقیقی به زبان فارسی و انگلیسی که بر موضوع عوامل موثر بر تبعیت از درمان در بیماران قلبی‌عروقی تمرکز داشتند، برای بررسی انتخاب شدند. در مجموع، ۱۶۷ مقاله در جستجوی ابتدایی یافت شد که با بررسی عنوان و چکیده و در برخی موارد، پس از مطالعه متن کامل مقالات، ۱۱ مورد آن که مطابق با هدف پژوهشی این مطالعه بود، انتخاب شدند و مورد بررسی قرار گرفتند.

یافته‌ها. مهمترین عوامل موثر بر تبعیت از رژیم درمانی، پرستاری از راه دور و آموزش همکاران در خصوص نحوه پیگیری بیماران هستند. همچنین، جنبه‌های فردی و روان‌شناختی متفاوت بیماران و نیاز به شناخت این تفاوت‌ها و اتخاذ روش مناسب هر فرد جهت پیگیری درمان و افزایش تبعیت از رژیم درمانی، از عوامل بسیار مهم در مراقبت از بیماران قلبی‌عروقی است.

نتیجه‌گیری. به طور کلی مراقبت‌ها و آموزش‌های انجام‌شده و پیگیری مستمر توسط کادر درمان بیشترین تاثیر را در افزایش تبعیت از رژیم درمانی در بیماران دارد.

کلیدواژه‌ها: تبعیت از درمان،پایبندی به درمان، بیماران قلبی‌عروقی، مطالعه مروری

۱ پزشک، مرکز تحقیقات قلب و عروق شهید رجایی، مرکز آموزشی تحقیقاتی درمانی قلب و عروق شهید رجایی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران
۲ دانشیار، مرکز تحقیقات مداخلات قلبی و عروقی، مرکز آموزشی تحقیقاتی درمانی قلب و عروق شهید رجایی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران
۳ استادیار، مرکز تحقیقات قلب و عروق شهید رجایی، مرکز آموزشی تحقیقاتی درمانی قلب و عروق شهید رجایی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران
۴ استادیار، مرکز تحقیقات قلب و عروق شهید رجایی، مرکز آموزشی تحقیقاتی درمانی قلب و عروق شهید رجایی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران (* نویسنده مسئول) پست الکترونیک: sh_khaleghparast@yahoo.com

[Downloaded from journal.icns.org.ir on 2026-11-09]

مقدمه

بیماری‌های قلبی‌عروقی از علل اصلی مرگ و حتی مرگ زودهنگام (قبل از ۶۵ سالگی) هستند. در سال ۲۰۱۷، بیماری‌های قلبی-عروقی مسئول ۱۷/۷ میلیون مرگ در سراسر جهان بود که حدود ۳۱/۸ درصد از موارد مرگ در جهان را شامل می‌شد. در سال ۲۰۱۶، علت مرگ ۱۶۱۰۰۰ نفر در ایران بیماری‌های قلبی‌عروقی بود که معادل ۴۵/۴۵ درصد موارد مرگ را به خود اختصاص می‌داد (علیپور و همکاران، ۲۰۲۱).

پایبندی به درمان به صورت "میزان تبعیت بیمار از توصیه‌های بهداشتی و درمانی کادر درمان" تعریف می‌شود. پایبندی به درمان یک اصطلاح جامع است که به پذیرش مراحل درمانی و پیروی از توصیه‌های حرفه‌ای برای افزایش کیفیت زندگی فرد اطلاق می‌شود. پیشگیری ثانویه تاثیر قابل توجهی بر پیامدهای طولانی‌مدت در بیماران پس از جراحی بای‌پس عروق کرونر دارد (یو و همکاران، ۲۰۲۰). مجموعه گسترده‌ای از مطالعات نشان داده‌اند که مداخله در شیوه زندگی، کاهش عوامل خطرزا و استفاده مناسب از داروهای پیشگیرانه می‌توانند خطر حوادث غیرکشنده و کشنده را در بیماران قلبی‌عروقی کاهش دهند (علی و همکاران، ۲۰۱۷).برنامه‌های اصلی درمان افراد مبتلا به بیماری‌های قلبی‌عروقی شامل ورزش، مصرف دارو طبق دستورالعمل و پیروی از رژیم غذایی و شیوه زندگی توصیه‌شده است (رشیدی و همکاران، ۲۰۲۰). بنابراین، پایبندی به رژیم درمانی در بیماران مبتلا به بیماری‌های قلبی شامل تبعیت از روش‌های دارویی و غیردارویی است که بیمار باید آن را اجرا کند. با این حال زمانی که بیماران مبتلا به بیماری ایسکمیک قلب بیمارستان را ترک می‌کنند و به جامعه باز می‌گردند، مشکل اصلی که با آن مواجه هستند قطع زودتر از موعد مصرف داروها است که علت اصلی مرگ پس از ترخیص است (مقدم و همکاران، ۲۰۱۶).

عدم پایبندی به درمان معمولاً چندعاملی است. با توجه به اینکه میزان پیروی از درمان وابسته به همکاری بیمار است، مهمترین عواملی که سبب کاهش همکاری بیمار در روند درمان می‌شوند شامل درک ناکافی از شرایط بیماری و اثربخشی دارو، ترس از عوارض جانبی، هزینه درمان و فراموشی هستند. با توجه به اینکه ارائه‌دهندگان مراقبت‌های بهداشتی نقش مهمی در کاستن نگرانی بیماران و همدلی با آنها دارند، آموزش و پیگیری توسط آنها می‌تواند موجب افزایش میزان تبعیت از درمان در بیماران قلبی‌عروقی شود (خندریا و همکاران، ۲۰۰۸).

متخصصان مراقبت‌های بهداشتی به عنوان منابع اصلی اطلاعات و پشتیبانی برای بیماران شناخته شده‌اند. با توجه به اهمیت پایبندی به برنامه‌های درمانی و آگاهی از عدم پیروی بسیاری از افراد از برنامه‌های درمانی، اکتشاف عوامل موثر بر پایبندی به رژیم درمانی، می‌تواند موجب بهبود پیروی افراد از رژیم درمانی و همچنین، افزایش کیفیت خدمات شود. پدیده پایبندی به درمان چندعاملی است و به یک عامل واحد وابسته نیست. درک عواملی که سبب پایبندی موثر بیماران به رژیم درمانی می‌شود، می‌تواند به توسعه راهبردهایی برای افزایش پایبندی بیماران به رژیم درمانی کمک کند (رشیدی و همکاران، ۲۰۲۰). هدف این مطالعه، ،مرور مطالعاتی است که به بررسی عوامل موثر بر تبعیت از درمان در بیماران قلبی‌عروقی پرداخته‌اند.

مواد و روش‌ها

در این مطالعه مروری، مقالات منتشرشده طی سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۰ که به گزارش عوامل موثر بر تبعیت از درمان در بیماران قلبی‌عروقی پرداخته‌اند، بررسی شدند. جستجوی مقالات از طریق پایگاه‌های داده‌ای شامل PubMed ،Science Direct ، Cochrane، Medline، SID، Scopus، CINAHL، OVID، Iran Doc و Magiran با جستجوی کلیدواژه‌های پایبندی به درمان، بیماری‌های قلبی‌عروقی و معادل‌های انگلیسی آنها انجام شد. مقالات تحقیقی به زبان فارسی و انگلیسی که بر موضوع عوامل موثر بر تبعیت از درمان در بیماران قلبی‌عروقی تمرکز داشتند، برای بررسی انتخاب شدند. در مجموع، ۱۶۷ مقاله در جستجوی ابتدایی یافت شد که با بررسی عنوان و چکیده، ۳۶ عنوان مقاله انتخاب شد و پس از مطالعه متن کامل مقالات، ۱۱ مورد آن که مطابق با هدف پژوهشی این مطالعه بود انتخاب شدند و مورد بررسی قرار گرفتند.

یافته‌ها

جدول شماره ۱ نتایج مطالعات انجام‌شده در خصوص تبعیت از درمان در بیماران قلبی‌عروقی را که در این مطالعه مورد بررسی قرار

[Downloaded from journal.icns.org.ir on 2026-11-09]

گرفتند نشان می‌دهد. مطالعات مرور شده در این مقاله شامل مطالعات مقطعی، تحلیلی از نوع مورد شاهدی و کوهورت، کارآزمایی تصادفی با گروه کنترل و سایر کارآزمایی‌های بالینی بود که به بررسی تاثیر روش‌ها و برنامه‌های مختلف جهت افزایش تبعیت از درمان می‌پرداختند. در این مطالعات به بررسی روش‌های مختلف و همچنین، عوامل موثر بر درمان مانند جنبه‌های روانی و درک فرد از شرایط، آموزش کادر درمان و همچنین، برنامه‌ریزی جهت پیش‌بینی میزان تبعیت از رژیم درمانی در بیماران پرداخته شد.

مرور مطالعات نشان داد که روش‌هایی چون پرستاری از راه دور، برنامه خودتدبیری، توجه به ویژگی‌های فردی و روان‌شناختی بیماران و از همه مهم‌تر، آموزش کادر درمان از جمله روش‌هایی است که بر بهبود تبعیت بیماران از رژیم درمانی نقش به‌سزایی دارد. برخورداری از حمایت اجتماعی خانواده و دوستان نیز از دیگر عواملی هستند که نقش مهمی در افزایش میزان پایبندی بیماران به درمان ایفا می‌کنند. از مهم‌ترین علل عدم پایبندی به درمان نیز عواملی چون وضعیت کلی بیماران نظیر سن بالا، بیماری‌های همراه و به طور کلی شرایط زمینه‌ای بیماران بود.

بحث

هدف از انجام این مطالعه مروری، بررسی عوامل موثر بر تبعیت از درمان در بیماران قلبی‌عروقی بود. در جستجوی انجام‌شده، تعداد ۱۱ مقاله جهت مرور وارد مطالعه شدند. هر یک از مقالات به بررسی جنبه‌ها و روش‌های متفاوت موثر بر تبعیت بیماران قلبی از رژیم درمانی می‌پرداخت. ارائه اطلاعات در مورد مراقبت‌های بعدی برای مدیریت و ترویج پایبندی به درمان توسط متخصصان بهداشت می‌تواند پیروی از درمان را به شکلی معنادار افزایش دهد. همچنین، حمایت اجتماعی از طرف اعضای خانواده نیز می‌تواند پیروی از درمان را افزایش دهد (رشیدی و همکاران، ۲۰۲۰).

برنامه‌های متفاوتی طی سال های گذشته در مطالعات گوناگون در راستای تبعیت بیماران قلبی عروقی از رژیم درمانی مورد بررسی قرار گرفته است. در مطالعه‌ای تاثیر پرستاری از راه دور بر تبعیت از رژیم درمانی مورد بررسی قرار گرفت که نتیجه آن حاکی از این بود که پرستاری از راه دور موجب بهبود تبعیت از رژیم درمانی می‌شود. بر این اساس، توصیه شده است زمینه برای افزایش بهره‌مندی از این رویکرد از طریق اطلاع‌رسانی و آگاهی‌بخشی عمومی و توانمندسازی کادر پرستاری فراهم شود. برنامه پرستاری از راه دور در این مطالعه جنبه‌های متفاوتی از جمله نظارت بر رژیم دارویی، رژیم غذایی، فعالیت بدنی، حضور در اجتماع، سلامت روان و ایجاد انگیزه را شامل می‌شود. یکی از اهداف پرستاری از راه دور فراهم آوردن دانش و آگاهی برای بیماران است که می‌تواند تاثیر مثبتی بر پیامدهای درمان داشته باشد. آگاهی‌بخشی از طریق پرستاری از راه دور می‌تواند کمبود اطلاعات بیماران و خانواده آنها را در زمینه شناسایی بیماری و عوامل موثر بر درمان جبران نماید (سراج و همکاران، ۲۰۲۰).

در یک کارآزمایی بالینی، تاثیر برنامه خودتدبیری پس از ترخیص بر تبعیت از رژیم درمانی بیماران مبتلا به بیماری ایسکمیک قلب مورد آزمایش قرار گرفت و نتایج نشان داد که برنامه خودتدبیری پس از ترخیص بر تبعیت از رژیم درمانی بیماران مبتلا به بیماری ایسکمیک قلب موثر است و موجب بهبود پیروی از درمان می‌شود. از جمله محدودیت‌های این پژوهش، محیط پژوهش بود که فقط یک مرکز درمانی را شامل می‌شد که این نکته می‌تواند تعمیم پذیری یافته‌ها را محدود نماید. از دیگر محدودیت‌ها، پیگیری بیماران پس از ترخیص بیماران از بیمارستان بود که در برخی موارد، دسترسی به بیماران را دچار مشکل می‌ساخت (مقدم و همکاران، ۲۰۱۶).

آنچه در این مطالعه مروری جالب توجه بود نتایج کارآزمایی بالینی بود که به بررسی تاثیر برنامه مبتنی بر تلفن هوشمند برای بهبود پایبندی به دارو در بیماران پس از جراحی مجدد عروق کرونر پرداخته بود و نتیجه آن بود که برنامه مبتنی بر تلفن هوشمند موجب افزایش وابستگی به دارو در بیماران پس از جراحی پیوند عروق کرونری نشد. از مهمترین علل عدم تفاوت در نتایج حاصل از مداخله در دو گروه این مطالعه، جمعیت مورد مطالعه بود. این مطالعه در گروهی از بیماران انجام شد که پیش از دریافت خدمات پیگیری درمان از طریق تلفن همراه نیز پایبندی نسبتاً خوبی به درمان داشته‌اند؛ بنابراین، نتایج در دو گروه مداخله و کنترل تفاوت معناداری نداشت (یو و همکاران، ۲۰۲۰).

از سایر عوامل موثر بر تبعیت از رژیم درمانی، ویژگی‌های روانی و فردی بیماران هستند که در یک مطالعه مقطعی مورد بررسی قرار گرفت. در این مطالعه، طیف وسیعی از ویژگی‌های روان‌شناختی و شخصیتی بیماران در میزان پایبندی به درمان دخیل بودند. بنابراین، شناسایی ویژگی‌های شخصیتی بیمار و نگرش آنها نسبت به بیماری از جمله مواردی است که باید بررسی شوند. این مطالعه تنها در

[Downloaded from journal.icns.org.ir on 2026-11-09]

جدول شماره ۱: نتایج مطالعات انجام‌شده در خصوص تبعیت از درمان در بیماران قلبی‌عروقی

نویسنده/سال	عنوان	طراحی مطالعه	نتایج
سراج و همکاران (۱۳۹۹)	تاثیر پرستاری از راه دور بر تبعیت از رژیم درمانی در نوجوانان تحت عمل جراحی قلب	مورد شاهدی	پرستاری از راه دور موجب بهبود تبعیت از رژیم درمانی شد، بنابراین توصیه می‌شود زمینه برای افزایش بهره‌مندی از این رویکرد، اطلاع‌رسانی و آگاهی بخش عمومی و توانمندسازی کادر پرستاری فراهم شود.
ذاکری‌مقدم و همکاران (۱۳۹۵)	تاثیر برنامه خودتدبیری پس از ترخیص بر تبعیت از رژیم درمانی بیماران مبتلا به بیماری ایسکمیک قلب	کارآزمایی تصادفی کنترل‌شده	اجرای برنامه خودتدبیری موجب بهبود تبعیت از رژیم درمانی در بیماران مبتلا به بیماری ایسکمیک قلب می‌شود.
یو و همکاران (۲۰۲۰)	برنامه مبتنی بر تلفن هوشمند برای بهبود پایبندی به دارو در بیماران پس از جراحی مجدد عروق کرونر	کارآزمایی تصادفی کنترل‌شده	برنامه مبتنی بر تلفن هوشمند موجب افزایش وابستگی به دارو در بیماران پس از جراحی پیوند عروق کرونری نشد.
لاکولوا (۲۰۱۶)	پایبندی به درمان پس از جراحی بای-پس عروق کرونر: جنبه‌های روانی	مقطعی	طیفی از ویژگی‌های روان‌شناختی شخصیتی در پایبندی به درمان تاثیر دارند بنابراین لازم است که ویژگی‌های شخصیتی بیمار و نگرش او نسبت به بیماری بررسی شود.
پشت‌چمن و همکاران (۱۳۹۵)	بررسی تبعیت از درمان بیماران بعد از جراحی پیوند شریان کرونر در بیمارستان‌های شهر تهران در سال ۱۳۹۱	توصیفی مقطعی	هماهنگی درمان با شرایط زندگی و برخورداری از حمایت اجتماعی خانواده و دوستان با پایبندی به تبعیت ازدرمان همراه است. تبعیت از درمان باید به عنوان یک برنامه آموزشی در مراقبت پرستاری از این بیماران تبدیل گردد.
گل آقایی و همکاران (۲۰۱۹)	پیروی از تغییرات سبک زندگی پس از جراحی پیوند عروق کرونر: نتیجه آموزش همکاران قبل از عمل	کارآزمایی تصادفی کنترل‌شده	آموزش همکاران قبل از عمل تأثیر قابل توجهی در بهبود پیروی از تغییرات سبک زندگی پس از ترخیص از بیمارستان داشت.
عزتی (۱۳۸۹)	میزان درک بیماران مبتلا به بیماری عروق کرونر در مورد پذیرش رژیم درمانی	تحلیلی	پرستاران باید نیازهای آموزشی بیماران را بررسی کنند و روش‌های خودمراقبتی مناسب را برای کنترل عوارض و علایم بیماری و پیشگیری آموزش دهند.
لاپوم و همکاران (۲۰۱۱)	تجربیات ترخیص بیماران: بازگشت به خانه پس از عمل جراحی قلب باز	تحقیق روایی	اغلب بیماران باور داشتند که آسیب‌پذیر هستند و نیاز به پیگیری و نظارت دارند. استفاده از فناوری روز می‌تواند به کادر درمان در پیگیری بیماران و بهبود آنها کمک کند.
پاک‌پور و همکاران (۲۰۱۴)	قصد و برنامه‌ریزی برای پیش‌بینی پایبندی به دارو در ادامه جراحی پیوند بای‌پس عروق کرونر	کوهورت	داشتن انگیزه برای تبعیت از رژیم درمانی با میزان پیروی بیشتری از رژیم درمانی در بیماران همراه بود. برنامه‌ریزی برای جلوگیری از فراموشی مصرف دارو در بیماران تاثیر به-سزایی در افزایش تبعیت از رژیم درمانی دارد.
صادقی افخم و همکاران (۱۳۹۶)	عوامل موثر بر بستری مجدد بیماران تحت عمل جراحی بای‌پس عروق کرونر در بیمارستان مرکز قلب تهران	مقطعی	مهمترین علت بستری مجدد بیماران وضعیت کلی قبل از عمل بیماران نظیر سن بالا، بیماری‌های همراه و به طور کلی، شرایط زمینه‌ای بیمار است.
ارموغان و همکاران (۲۰۱۷)	فراوانی و پیش‌بینی عدم پایبندی به اصلاح شیوه زندگی و داروها پس از پیوند بای‌پس عروق کرونر: یک مطالعه مقطعی	مقطعی	ارتباط صحیح کادر درمان و بیمار در راستای تفهیم عوارض درازمدت بیماری بسیار اهمیت دارد. یک برنامه رتباطی درست و پایدار باید جهت شکل‌گیری این ارتباط طراحی گردد.

[Downloaded from journal.icns.org.ir on 2026-11-09]

بیماران با سابقه جراحی بای‌پس عروق کرونر انجام شده است؛ از این رو نمی‌توان نتایج آن را به همه بیماران قلبی‌عروقی تعمیم داد (لاکولوا، ۲۰۱۶).

در مطالعه‌ای نشان داده شد که آموزش دیدن کادر درمان در راستای بهبود کیفیت آموزش‌های پس از ترخیص بیماران از مهمترین ارکان در تبعیت بیماران از رژیم درمانی است و تاثیر چشمگیری بر بهبود پیروی از تغییرات سبک زندگی پس از ترخیص از بیمارستان دارد. البته این مطالعه تاثیر آموزش بر میزان تبعیت از رژیم درمانی را در کوتاه‌مدت مورد بررسی قرار داد و توصیه شده است مطالعاتی با پیگیری بلندمدت بیماران انجام شود (گل‌آقایی و همکاران، ۲۰۱۹). همچنین، اعضای کادر درمان باید بتوانند نیازهای آموزشی بیماران را بررسی و روش‌های خودمراقبتی مناسب را برای کنترل عوارض و علایم بیماری و پیشگیری از عود مجدد بیماری آموزش دهند (عزتی، ۲۰۱۰).

از جمله محدودیت های مطالعه مروری حاضر، مرور مقالات فقط به زبان‌های فارسی و انگلیسی بود و نتایج مقالات با سایر زبان‌ها مورد بررسی قرار نگرفت. همچنین، پیشنهاد می‌گردد به منظور هدفمندسازی هر چه بیشتر مطالعات و بالا بردن دقت نتایج، مطالعاتی در قالب مرور سیستماتیک انجام شود.

نتیجه‌گیری

تبعیت از درمان در بیماران قلبی‌عروقی شامل پایبندی به درمان‌های دارویی و غیر دارویی است. از مهمترین عوامل عدم پایبندی به درمان در مطالعات مختلف مواردی نظیر درک ناکافی از شرایط بیماری و اثربخشی دارو، ترس از عوارض جانبی داروها، فراموش کردن نوبت مصرف دارو و همچنین، هزینه درمان هستند. در هر یک از مطالعات به بررسی اثربخشی نوع خاصی از روش‌های موثر بر تبعیت از درمان پرداخته شده است که از مهمترین این روش‌ها می‌توان به پرستاری از راه دور و آموزش همکاران در خصوص نحوه پیگیری بیماران اشاره کرد.

جنبه‌های فردی و روان‌شناختی متفاوت بیماران و نیاز به شناخت این تفاوت‌ها و اتخاذ روش مناسب هر فرد جهت پیگیری درمان و افزایش تبعیت از رژیم از جمله عوامل بسیار مهم در مراقبت‌های بیماران قلبی‌عروقی است. استفاده از تلفن‌های هوشمند نیز جهت پیگیری و یادآوری انجام مراقبت‌ها در بیماران تفاوت معناداری در میزان تبعیت از رژیم درمانی ایجاد نکرده است، زیرا اغلب بیماران تعامل چندانی با تلفن همراه نداشتند. به طور کلی مراقبت‌ها و آموزش‌های انجام‌شده و پیگیری مستمر توسط کادر درمان بیشترین تاثیر را در افزایش تبعیت از رژیم درمانی در این بیماران دارد.

منابع فارسی

افخم، ص.، غفوری، فائزه، مردی، افروز، رفاهی. ۱۳۹۸. عوامل موثر بر بستری مجدد بیماران تحت عمل جراحی بای پس عروق کرونر در بیمارستان مرکز قلب تهران. مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی ایلام، ۲۶(۵)، ۱۵۴-۱۶۱.

چمن، پ.، میلانی، ج.، شوریده، آ. ز.، فروزان، باغبان، ا. ۱۳۹۴. بررسی تبعیّت از درمان بیماران بعد از جراحی پیوند شریان کرونر در بیمارستان‌های شهر تهران سال ۱۳۹۳. مجله علمی-پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، ۲۲(۴)، ۶۶۸-۶۷۵.

سراج، کرهرودی، ع.، تراب، ا.، مرادیان. ۲۰۲۰. تاثیر پرستاری از راه دور بر تبعیت از رژیم درمانی در نوجوانان تحت عمل جراحی قلب. فصلنامه پرستاری قلب و عروق، ۹(۱)، ۱۰۰-۱۱۰.

عزتی، □ نایله. ۱۳۸۹. میزان درک بیماران مبتلا به بیماری عروق کرونر در مورد پذیرش رژیم درمانی. نشریه پرستاری ایران، ۲۳(۶۳)، ۲۶-۳۴.

مقدم، ذ.، ابراهیمی، سجاد، شهسواری، حقانی، □ حمید. (۲۰۱۶). تاثیر برنامه خودتدبیری پس از ترخیص بر تبعیت از رژیم درمانی بیماران مبتلا به بیماری ایسکمیک قلب. مجله پژوهش پرستاری ایران، ۱۱(۱)، ۱۷-۲۴.

منابع انگلیسی

Ali, M. A., Yasir, J., Sherwani, R. N., Fareed, M., Arshad, F., Abid, F., Arshad, R., Ismail, S., Khan, S. A., & Siddiqui, U. (2017). Frequency and predictors of non-adherence to lifestyle modifications and medications after coronary artery bypass grafting: A cross-sectional study. Indian heart journal, 69(4), 469-473.

[Downloaded from journal.icns.org.ir on 2026-11-09]

Alipour, V., Zandian, H., Yazdi-Feyzabadi, V., Avesta, L., & Moghadam, T. Z. (2021). Economic burden of cardiovascular diseases before and after Iran's health transformation plan: evidence from a referral hospital of Iran. Cost Effectiveness and Resource Allocation, 19(1), 1-10.

Golaghaie, F., Esmaeili-Kalantari, S., Sarzaeem, M., & Rafiei, F. (2019). Adherence to lifestyle changes after coronary artery bypass graft: Outcome of preoperative peer education. Patient education and counseling, 102(12), 2231-2237.

Iakovleva, M. V. (2016). Adherence to treatment after coronary bypass surgery: Psychological aspects. Revista Iberoamericana de Psicología y Salud, 7(1), 9-14.

Khanderia, U., Townsend, K. A., Erickson, S. R., Vlasnik, J., Prager, R. L., & Eagle, K. A. (2008). Medication adherence following coronary artery bypass graft surgery: assessment of beliefs and attitudes. Annals of Pharmacotherapy, 42(2), 192-199.

Lapum, J., Angus, J. E., Peter, E., & Watt-Watson, J. (2011). Patients' discharge experiences: returning home after open-heart surgery. heart & lung, 40(3), 226-235.

Pakpour, A. H., Gellert, P., Asefzadeh, S., Updegraff, J. A., Molloy, G. J., & Sniehotta, F. F. (2014). Intention and planning predicting medication adherence following coronary artery bypass graft surgery. Journal of Psychosomatic Research, 77(4), 287-295.

Rashidi, A., Kaistha, P., Whitehead, L., & Robinson, S. (2020). Factors that influence adherence to treatment plans amongst people living with cardiovascular disease: A review of published qualitative research studies. International Journal of Nursing Studies, 110, 103727.

Yu, C., Liu, C., Du, J., Liu, H., Zhang, H., Zhao, Y., Yang, L., Li, X., Li, J., & Wang, J. (2020). Smartphone-based application to improve medication adherence in patients after surgical coronary revascularization. American Heart Journal, 228, 17-26.

[Downloaded from journal.icns.org.ir on 2026-11-09]

Review Article

Factors affecting adherence to treatment in people with cardiovascular disease: A review study

Yeganeh Pasebani[1], MD
Mohammad Javad Alemzade-Ansari[2], MD
Mohammad Hassan Ghaffari Nejad[3], MD
Shiva Khaleghparast[4], PhD by Research

Abstract

Aim. The aim of this study was to review studies that investigate the factors affecting adherence to treatment in people with cardiovascular disease.

Background. Adherence to treatment is a comprehensive term that is used to convey acceptance of treatment process and following professional advice by the patient to increase the quality of life. Given the importance of adhering to treatment plans and being aware that many people do not follow treatment plans, understanding the factors that lead to patients' effective adherence to the treatment regimen can lead to the development of strategies to increase patients' adherence to the therapeutic regimen.

Method. Articles published between years 2010-2020 were searched out in databases Science Direct, PubMed, Cochrane, Medline, SID, Scopus, CINAHL, OVID, Iran Doc and Magiran using the keywords adherence to treatment, cardiovascular diseases and their Persian Equivalents. Research articles in Persian and English focusing on the factors affecting the adherence to treatment in cardiovascular patients were selected for the study. In total, 167 articles were found in primary search by reviewing the title and abstract and in some cases after studying the full text of the articles; out of them, 11 were selected that were in accordance with the research purpose of this study.

Findings. The most effective methods for improving adherence to treatment were tele-nursing and educating colleagues on how to follow up patients. Also, recognizing differences between personal and psychological aspects of patients and adopting an appropriate method for each person to pursue treatment and increase adherence to the treatment regimen are very important known factors in the care of cardiovascular patients.

Conclusion. In general, the care and training provided and continuous follow-up by the health care professionals have the greatest impact on increasing adherence to the treatment regimen among patients.

Keywords: Adherence to treatment, Cardiovascular patients, Review study

1 MD, Rajaie Cardiovascular Medical and Research Center, Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran
2 Associate Professor, Cardiovascular Intervention Research Center, Rajaie Cardiovascular Medical and Research Center, Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran
3 Assistant Professor, Rajaie Cardiovascular Medical and Research Center, Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran
4 Assistant Professor, Rajaie Cardiovascular Medical and Research Center, Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran (* Corresponding Author) email: sh_khaleghparast@yahoo.com

[Downloaded from journal.icns.org.ir on 2026-11-09]